

กรมพัฒนาที่ดิน

ขอมอบประกาศนียบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

นายศุภชัย ไชยพันธ์

ได้ผ่านการฝึกอบรมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ระบบ LDD e-Training

หลักสูตร “แหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน”

รุ่นที่ 2/2568 : เมษายน 2568 - กันยายน 2568

(ดร.ทวิศักดิ์ รณเดโชพล)

อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน

ประกาศนียบัตร
ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

คุณ ศุภชัย ไชยพันธ์

ได้ผ่านการอบรมด้วยระบบการเรียนออนไลน์ในบทเรียน
การเปลี่ยนผ่านสู่องค์กรดิจิทัล

จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้ 1:00 ชั่วโมง

โดยสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล
ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
ให้ไว้ ณ วันที่ 22 สิงหาคม 2568

Alh

(นางไอรดา เหลืองวิไล)

เรื่องสืบสวนราชการสำนักนายกรัฐมนตรีและราชเลขาธิการ

วิเทศนการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย

สรุปบทเรียนการพัฒนาความรู้ของข้าราชการ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๙
รอบการประเมินที่ ๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

ชื่อหลักสูตร

“แหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน” รุ่นที่ ๒/๒๕๖๘

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน
๒. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้

สรุปบทเรียน

โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เป็นโครงการก่อสร้างสระน้ำในไร่นาให้กับเกษตรกร ตามหลักเกณฑ์ คุณสมบัติและกระบวนการที่กำหนดตามคู่มือโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำไว้ในพื้นที่ บรรเทาปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ซึ่งจะพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ในการกักเก็บน้ำ คุณภาพของน้ำ รวมทั้งความพร้อมของเกษตรกรในการกำหนดพื้นที่ขุดสระน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลบ.ม. ซึ่งเป็นขนาดที่เหมาะสมกับการใช้น้ำของพืชในฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ซึ่งมาจากการคำนวณความต้องการน้ำของพืช ๑ ฤดูกาล

การขอรับการสนับสนุนโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

เกษตรกรติดต่อ สพข./สพด.ด้วยตนเอง หรือ กรอกคำขอด้วยตนเองบนเว็บไซต์ www.ddd.go.th เกษตรกรต้องมีเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่หน่วยงานรัฐออกให้ตามที่กำหนด โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมสนับสนุนค่าใช้จ่ายบ่อละ ๒,๕๐๐ บาท เจ้าหน้าที่ สพด. จะรวบรวมและเรียงลำดับความต้องการของเกษตรกรประมาณเพื่อเสนอกรมพัฒนาที่ดินในการตั้งงบประมาณและดำเนินการก่อสร้าง

การดูแลรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำ

- ๑) ปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินบริเวณขอบบ่อ หรือ หากมีร่องรอยการกัดเซาะ ให้ปรับแต่งและปลูกหญ้าซ่อมแซม ป้องกันไม่ให้ดินจากขอบบ่อไหลลงในบ่อ
- ๒) กำจัดวัชพืชบริเวณขอบบ่อ เพื่อให้หน้าฝนไหลเข้าบ่อได้สะดวก
- ๓) หากมีบ่อเกิดการรั่วซึมให้แก้ไขโดยบดอัดหรือใช้ดินเหนียวปิดทับ

เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่

๑) เป็นพื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ต้องเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและมีเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้ออกให้ ได้แก่ โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ น.ส.๓ ก. น.ส.๓ ข.) แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ (น.ค.๓ กสน.๕) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑ ส.ป.ก. ๔-๑๔ ส.ป.ก. ๔-๑๘) ใบจอง (น.ส.๒ น.ส.๒ ก.) พื้นที่ คทช. และพื้นที่โครงการพระราชดำริที่มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกร รวมทั้งเอกสารใบรับรองให้ใช้ประโยชน์ที่ดินที่ออกจากการป่าไม้และกรมอุทยาน

๒) เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทาน ขาดแคลนระบบที่จะจัดส่งน้ำไปถึงได้ตลอดปี และประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเป็นประจำ หรือแล้งซ้ำซาก

๓) เป็นพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของดินที่มีผลต่อปริมาณน้ำที่จะกักเก็บได้ ตามระดับความเหมาะสมของดิน ได้แก่ ความชื้นน้ำของดิน (Permeability) ปริมาณหินพื้นผิวที่โผล่อยู่บนดิน ความลาดชันของพื้นที่ไม่ควรเกิน ๑๕% และเป็นดินที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และเร็ว และ เลวมาก หลีกเลี่ยงพื้นที่ที่เป็นดินทรายจัด พื้นที่เกลือขึ้นเป็นดินเค็ม พื้นที่ซึ่งมีก้อนหินขนาดใหญ่ ซึ่งหากก่อสร้างไปจะทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้นานคุณภาพน้ำไม่ดี

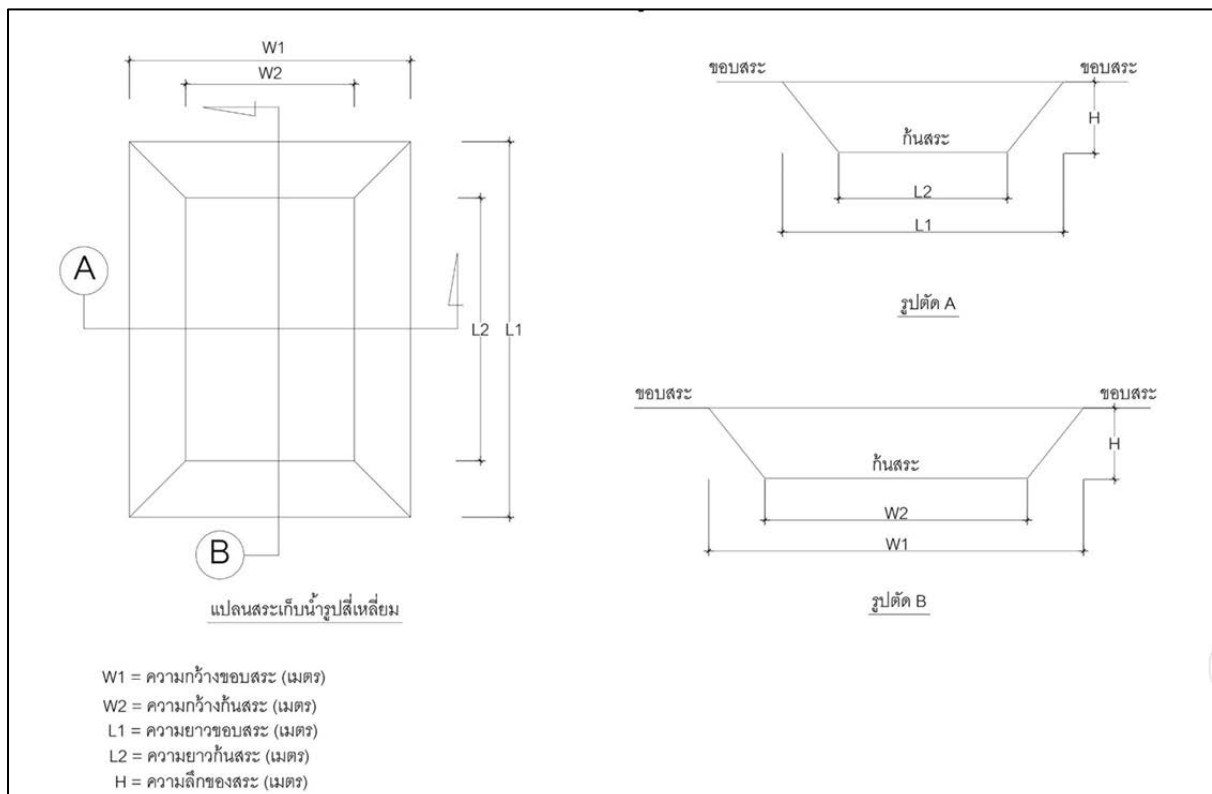
๔) ในกรณีขุดสระน้ำความลึกไม่เกิน ๓ เมตร ควรมีพื้นที่ดำเนินการจากปากสระน้ำข้างละ ๒ เมตร เช่น ก่อสร้างสระน้ำขนาด กว้าง ๒๕ เมตร ยาว ๒๘ เมตร ควรมีพื้นที่ดำเนินการ ที่มีขนาดไม่น้อยกว่า กว้าง ๒๙ เมตร ยาว ๓๒ เมตร ส่วนในกรณีที่ขุดสระน้ำลึกเกิน ๓ เมตร ต้องมีระยะเว้นไม่น้อยกว่าที่กำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

รูปแบบการก่อสร้าง

กรมพัฒนาที่ดินได้ออกแบบสระน้ำมาตรฐานความจุ ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งมีความกว้าง ความยาว ความลึก และลาดด้านข้างที่ต่างกัน สามารถคำนวณปริมาณดินขุด โดยการพิจารณาจากตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความกว้าง ความยาว และความลึกของสระน้ำเมื่อมีปริมาตรดินขุด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ที่ความลาดด้านข้างต่างๆ กัน ตามคู่มือโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒) **ภาพที่ ๑ และตัวอย่างตารางที่ ๑**

โดยขุดดินให้ได้ขนาดความกว้าง ความยาว ความลึก และลาดด้านข้าง ตามที่กำหนดในแบบ ที่ความลึกไม่เกิน ๓ เมตร สามารถใช้ลาดด้านข้าง ๑ : ๑ , ๑ : ๑.๕ และ ๑ : ๒ การกำหนดความลาดด้านข้างของดินขึ้นอยู่กับชนิดของดินที่จะขุด โดยมีข้อเสนอว่าดินเหนียวปนทรายควรมีลาดด้านข้าง ๑ : ๒ หากความลึกการขุดดิน หากลึกเกิน ๓.๐๐ เมตร ต้องปฏิบัติตาม กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

ภาพที่ ๑ รูปแบบสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด ๑,๒๖๐ ลบ.ม. ที่ความลึก ๒-๓ เมตร

ตารางที่ ๑ ตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างความกว้าง ความยาว และความลึก ของสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด ๑,๒๖๐ ไร่. ลาดด้านข้าง ๑:๑ ๑:๑.๕ ๑:๒ ที่ความลึก ๓ เมตร

W๑ = ความกว้าง ขอบสระน้ำ (เมตร)	L๑ = ความยาว ขอบสระน้ำ (เมตร)	W๒ = ความกว้าง กันสระน้ำ (เมตร)	L๒ = ความยาว กันสระน้ำ (เมตร)
๑๕.๐๐	๓๗.๙๐	๙.๐๐	๓๑.๙๐
๑๕.๕๐	๓๖.๕๐	๙.๕๐	๓๐.๕๐
๑๖.๐๐	๓๕.๑๙	๑๐.๐๐	๒๙.๑๙
๑๖.๕๐	๓๓.๙๖	๑๐.๕๐	๒๗.๙๖
๑๗.๐๐	๓๒.๘๕	๑๑.๐๐	๒๖.๘๕
๑๗.๕๐	๓๑.๘๒	๑๑.๕๐	๒๕.๘๒
๑๘.๐๐	๓๐.๘๕	๑๒.๐๐	๒๔.๘๕
๑๘.๕๐	๒๙.๙๔	๑๒.๕๐	๒๓.๙๔
๑๙.๐๐	๒๙.๐๘	๑๓.๐๐	๒๓.๐๘
๑๙.๕๐	๒๘.๒๘	๑๓.๕๐	๒๒.๒๘
๒๐.๐๐	๒๗.๕๕	๑๔.๐๐	๒๑.๕๕
๒๐.๕๐	๒๖.๘๔	๑๔.๕๐	๒๐.๘๔
๒๑.๐๐	๒๖.๑๘	๑๕.๐๐	๒๐.๑๘
๒๑.๕๐	๒๕.๕๕	๑๕.๕๐	๑๙.๕๕
๒๒.๐๐	๒๔.๙๕	๑๖.๐๐	๑๘.๙๕
๒๒.๕๐	๒๔.๓๘	๑๖.๕๐	๑๘.๓๘
๒๓.๐๐	๒๓.๘๕	๑๗.๐๐	๑๗.๘๕
๒๓.๕๐	๒๓.๓๔	๑๗.๕๐	๑๗.๓๔
๒๔.๐๐	๒๒.๘๕	๑๘.๐๐	๑๖.๘๕
๒๔.๕๐	๒๒.๓๙	๑๘.๕๐	๑๖.๓๙
๒๕.๐๐	๒๑.๙๕	๑๙.๐๐	๑๕.๙๕
๒๕.๕๐	๒๑.๕๔	๑๙.๕๐	๑๕.๕๔
๒๖.๐๐	๒๑.๑๔	๒๐.๐๐	๑๕.๑๔

ลาดด้านข้าง ๑:๑

W๑ = ความกว้าง ขอบสระน้ำ (เมตร)	L๑ = ความยาว ขอบสระน้ำ (เมตร)	W๒ = ความกว้าง กันสระน้ำ (เมตร)	L๒ = ความยาว กันสระน้ำ (เมตร)
๑๕.๐๐	๔๔.๕๙	๖.๐๐	๓๕.๕๙
๑๕.๕๐	๔๒.๖๖	๖.๕๐	๓๓.๖๖
๑๖.๐๐	๔๐.๙๐	๗.๐๐	๓๑.๙๐
๑๖.๕๐	๓๙.๓๒	๗.๕๐	๓๐.๓๒
๑๗.๐๐	๓๗.๘๕	๘.๐๐	๒๘.๘๕
๑๗.๕๐	๓๖.๕๓	๘.๕๐	๒๗.๕๓
๑๘.๐๐	๓๕.๓๐	๙.๐๐	๒๖.๓๐
๑๘.๕๐	๓๔.๑๘	๙.๕๐	๒๕.๑๘
๑๙.๐๐	๓๓.๑๒	๑๐.๐๐	๒๔.๑๒
๑๙.๕๐	๓๒.๑๕	๑๐.๕๐	๒๓.๑๕
๒๐.๐๐	๓๑.๒๓	๑๑.๐๐	๒๒.๒๓
๒๐.๕๐	๓๐.๓๘	๑๑.๕๐	๒๑.๓๘
๒๑.๐๐	๒๙.๕๘	๑๒.๐๐	๒๐.๕๘
๒๑.๕๐	๒๘.๘๓	๑๒.๕๐	๑๙.๘๓
๒๒.๐๐	๒๘.๑๓	๑๓.๐๐	๑๙.๑๓
๒๒.๕๐	๒๗.๔๗	๑๓.๕๐	๑๘.๔๗
๒๓.๐๐	๒๖.๘๕	๑๔.๐๐	๑๗.๘๕
๒๓.๕๐	๒๖.๒๕	๑๔.๕๐	๑๗.๒๕
๒๔.๐๐	๒๕.๖๙	๑๕.๐๐	๑๖.๖๙
๒๔.๕๐	๒๕.๑๗	๑๕.๕๐	๑๖.๑๗
๒๕.๐๐	๒๔.๖๖	๑๖.๐๐	๑๕.๖๖
๒๕.๕๐	๒๔.๑๘	๑๖.๕๐	๑๕.๑๘
๒๖.๐๐	๒๓.๗๒	๑๗.๐๐	๑๔.๗๒

ลาดด้านข้าง ๑:๑.๕

W๑ = ความกว้าง ขอบสระน้ำ (เมตร)	L๑ = ความยาว ขอบสระน้ำ (เมตร)	W๒ = ความกว้าง กันสระน้ำ (เมตร)	L๒ = ความยาว กันสระน้ำ (เมตร)
๑๕.๐๐	๕๔.๑๘	๓.๐๐	๔๒.๑๘
๑๕.๕๐	๕๑.๑๘	๓.๕๐	๓๙.๑๘
๑๖.๐๐	๔๘.๕๕	๔.๐๐	๓๖.๕๕
๑๖.๕๐	๔๖.๒๕	๔.๕๐	๓๔.๒๕
๑๗.๐๐	๔๔.๑๘	๕.๐๐	๓๒.๑๘
๑๗.๕๐	๔๒.๓๕	๕.๕๐	๓๐.๓๕
๑๘.๐๐	๔๐.๗๐	๖.๐๐	๒๘.๗๐
๑๘.๕๐	๓๙.๒๐	๖.๕๐	๒๗.๒๐
๑๙.๐๐	๓๗.๘๓	๗.๐๐	๒๕.๘๓
๑๙.๕๐	๓๖.๕๘	๗.๕๐	๒๔.๕๘
๒๐.๐๐	๓๕.๔๒	๘.๐๐	๒๓.๔๒
๒๐.๕๐	๓๔.๓๕	๘.๕๐	๒๒.๓๕
๒๑.๐๐	๓๓.๓๖	๙.๐๐	๒๑.๓๖
๒๑.๕๐	๓๒.๔๕	๙.๕๐	๒๐.๔๕
๒๒.๐๐	๓๑.๖๐	๑๐.๐๐	๑๙.๖๐
๒๒.๕๐	๓๐.๘๐	๑๐.๕๐	๑๘.๘๐
๒๓.๐๐	๓๐.๐๕	๑๑.๐๐	๑๘.๐๕
๒๓.๕๐	๒๙.๓๕	๑๑.๕๐	๑๗.๓๕
๒๔.๐๐	๒๘.๖๘	๑๒.๐๐	๑๖.๖๘
๒๔.๕๐	๒๘.๐๗	๑๒.๕๐	๑๖.๐๗
๒๕.๐๐	๒๗.๔๘	๑๓.๐๐	๑๕.๔๘
๒๕.๕๐	๒๖.๙๒	๑๓.๕๐	๑๔.๙๒
๒๖.๐๐	๒๖.๔๐	๑๔.๐๐	๑๔.๔๐

ลาดด้านข้าง ๑:๒

นายศุภชัย ไชยพันธุ์
ตำแหน่ง เจ้าพนักงานการเกษตรอาวุโส
วันที่อบรม ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๘